

برنامه درسی مبتنی بر شایستگی

(با تأکید بر دوره های تربیت معلم)

دکتر عفت پیروی

دکتر نرگس کشتی آرای

دکتر بهاره سعادت‌مند

دکتر شهزاد حسروی‌نژاد

www.ketab.ir

انتشارات آموزش و پژوهش بوعلی

آدرس: تهران، میدان ولیعصر، نرسیده به خیابان زرتشت، کوچه ناصر،
پلاک ۳۲ واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۸۶۰۳۷۴۲۸ boulalpub@gmail.com

سرشناسه	پیری، غفت-۱۳۵۹
عنوان	برنامه درسی مبتنی بر شایستگی (با تاکید بر دوره های تربیت معلم)
مشخصات نشر	تهران، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	۱۳۳ صفحه، مصور، جدول، نمودار
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۳۹-۲۹-۵
و هیئت فهرست نویسی -	فیفا
یادداشت	فارسی
موضوع	تربیت معلم
رو بندی	۱۳۹۷ ب/۴ ۱۷۰۷ LB
رو بندی	۳۷۰/۷۱۱
شماره کتاب	۵۴۰۳۱۲۴
ناشر	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
مدیر مسئول	سیده نیلوفر شامرادی
مدیر اجرایی	محمد هادی احمدی
صفحه آرای و طراحی جلد	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
تیراژ	۱ جلد
نوبت چاپ	اول - ۱۳۹۸
چاپ و صحافی	چاپ نصر
قیمت	۰۰۰۰ ریال

برنامه درسی مبتنی بر شایستگی (با تاکید بر دوره های تربیت معلم)

مؤلف: غفت پیری-نرگس کشتی آرای-زهره سعادت مند-شهرزاد خسروی نژاد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۳۹-۲۵-۹

ناشر: انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی

چاپ اول: ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

حق چاپ محفوظ است.

کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است: مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به ناشر می باشد. هرگونه برداشت، تکثیر، کپی برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی) بدون اجازه کتبی از ناشر ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست

۷	مقدمه.....
۹	فصل اول: مفهوم شناسی شایستگی.....
۹	مفهوم شناسی شایستگی.....
۱۳	شایستگی از نقطه نظر اثبات‌گرایی و سازنده‌گرایی.....
۱۴	تاریخچه‌ی رویکرد شایستگی.....
۱۶	مؤلفه‌های شایستگی.....
۱۷	انواع شایستگی‌ها.....
۲۰	چرخه‌ی حیات شایستگی.....
۲۱	فصل دوم: برنامه‌ریزی آموزشی مبتنی بر شایستگی.....
۲۱	برنامه‌های آموزشی مبتنی بر شایستگی و مراحل اجرای آن.....
۲۳	مدل شایستگی در برنامه‌ی آموزشی مبتنی بر شایستگی.....
۲۶	تاریخچه‌ی مدل‌های شایستگی.....
۳۰	تاریخچه‌ی مختصری از مدل‌های شایستگی در منابع انسانی.....
۳۶	مراحل ایجاد یک مدل شایستگی.....
۳۷	نمونه‌های عملی از طراحی مدل شایستگی.....
۳۹	مدل نیازسنجی آموزشی مبتنی بر شایستگی.....
۴۳	فصل سوم: برنامه‌های درسی مبتنی بر شایستگی.....
۴۳	برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی.....
۴۵	تفاوت برنامه‌ی درسی سنتی و برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی.....
۴۷	محدودیت‌ها و مزایای برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی.....
۴۸	نقاط قوت برنامه‌ی آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی.....
۴۹	نقاط ضعف برنامه‌ی آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی.....
۵۰	مراحل عمده‌ی تدوین برنامه‌ی درسی شایستگی محور.....
۵۲	الگوهای برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی.....
۵۸	عوامل موفقیت در اجرای برنامه‌های آموزشی مبتنی بر شایستگی.....
۶۰	تسهیل‌گرها و چالش‌هایی برای اجرای موفق آموزش مبتنی بر شایستگی.....

فصل چهارم: برنامه های درسی مبتنی بر شایستگی در تربیت معلمان..... ۶۱

تربیت معلم..... ۶۱

تربیت معلم به عنوان پایه‌ی اصلی آموزش..... ۶۱

تاریخچه ی تربیت معلم در ایران..... ۶۳

تربیت معلم در برخی کشورهای جهان و بررسی تطبیقی برنامه‌های درسی آن‌ها..... ۷۱

اهداف تربیت معلم..... ۷۶

آموزش مبتنی بر شایستگی گزینه ای برای بهبود برنامه‌ی آموزش معلمان..... ۷۷

تفاوت نقش معلمان در آموزش مبتنی بر محتوا و آموزش مبتنی بر شایستگی..... ۸۰

آموزش و پرورش مبتنی بر محتوا (به عنوان آموزش و پرورش سنتی)..... ۸۰

آموزش مبتنی بر شایستگی (CBE)..... ۸۱

آموزش مدرسیر دانشگاهی برای طراحی آموزشی شایستگی محور..... ۸۲

مدل پیشنهادی برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی در ایران..... ۸۴

فصل پنجم: پیشینه تجربی برنامه های درسی مبتنی بر شایستگی..... ۹۱

پژوهش‌های انجام گرفته در داخل کشور..... ۹۱

آموزش مبتنی بر شایستگی..... ۹۱

برنامه‌ی درسی تربیت معلم..... ۹۵

پژوهش‌های انجام گرفته در خارج از کشور..... ۱۰۱

آموزش مبتنی بر شایستگی..... ۱۰۱

آموزش مبتنی بر شایستگی در تربیت معلم..... ۱۰۷

جمع بندی..... ۱۱۰

فهرست منابع..... ۱۱۹

فهرست منابع فارسی..... ۱۱۹

فهرست منابع انگلیسی..... ۱۲۴

مقدمه

امروزه دستیابی به توسعه‌ی پایدار و دانایی محور، مستلزم تحول بنیادین در آموزش و پرورش است. معلمان اگر مهم‌ترین جزء نظام آموزشی هر کشوری نباشند، یکی از مهم‌ترین عناصر آن به حساب می‌آیند. در نتیجه، ایجاد تحول در نظام تربیت معلم را باید، پیش نیاز تحقق هر نوع تحول در نظام آموزشی دانست و تربیت معلم باید یک اولویت برای اصلاحات آموزش و پرورش باشد.

از سوی دیگر از جمله مهم‌ترین عناصر یک نظام آموزشی، برنامه‌های درسی آن هستند، که بایستی از تناسب لازم در راستای اهداف و ولایات و تحولات مربوطه برخوردار بوده، تا بتوانند نقش مؤثر خود را ایفا نمایند. در سال‌های اخیر از ایده‌ی برنامه‌ی درسی شایستگی محور در تربیت معلم حمایت شده است، تا ماهیت در حال تغییر جامعه، دنیای کار و آموزش را منعکس کند؛ زیرا بالا کریشنان (۲۰۰۵) اظهار می‌دارد که نظام‌های آموزشی موجود که بیش‌تر کتاب درسی محور هستند، در برآوردن دانش‌آموزان محدودیت دارند و از طریق نظام آموزشی مبتنی بر شایستگی این نیاز برطرف نشده خواهد شد. در فرایند تربیت معلم، باید آموزش مبتنی بر شایستگی، هم به عنوان زمینه‌ی توسعه‌ی مهارت‌های حرفه‌ای و هم به عنوان یک اصل منسجم استراتژی گرا در شرح و بسط، برنامه‌ریزی، اجرا و ارزیابی تجارب ارائه شده به ذینفعان بالقوه در نظر گرفته شود.

بنابراین در کتاب حاضر، با توجه به آسیب‌ها و موانع بازدارنده مانند گزینش و جذب نیروهای با بنیه علمی و تخصصی ضعیف، پایین بودن سطح علمی و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان، نبود سیاست‌های اصولی برای حفظ، نگهداری و ارتقای کیفی و شغلی معلمان، نبود زمینه‌ی مناسب برای یادگیری مداوم و تبادل اطلاعات و تجربیات با همکاران و ... و با عنایت به این‌که انجام اصلاحات اساسی در رویکردهای آموزشی، مستلزم تحول در نگرش، دانش تخصصی و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و در نتیجه پرورش شایستگی‌های حرفه‌ای مورد نیاز در دانشجومعلمان است، چهارچوب مناسب برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی برای عموم رشته‌های تربیت معلم ارائه شده و طراحی یک برنامه‌ی درسی مبتنی بر شایستگی با توجه به ابعاد و مؤلفه‌ها، شایستگی مورد توجه قرار خواهد گرفت. در این راستا پرسش اساسی این است که برنامه‌ی درسی شایستگی محور دوره‌های تربیت معلم چیست و چه عناصری دارد؟